

ELTE gólyatáborok 2015. értékelés, reflexiók, javaslatok

DR. KARNER ORSOLYA

A PPK ÉLETVEZETÉSI TANÁCSADÓ RÉSZÉRŐL

A PPK Életvezetési Tanácsadó (ÉT) a 2015. tavaszi félévben részt vett az erőszak-megelőzési és áldozatsegítési koncepció kidolgozásában. Az Életvezetési Tanácsadó a koncepció végrehajtásában is fontos szereplő, több megvalósítás alatti alprojekt köthető hozzá:

- az erőszak felismerését segítő, valamint az áldozatsegítéssel kapcsolatos tájékoztató anyagok elkészítése,
- áldozatsegítés személyes tanácsadás protokolljának kidolgozása és kialakítása.

Az erőszak-megelőzési és áldozatsegítési koncepció részeként nyáron két alprojekt már megvalósult, amiben az Életvezetési Tanácsadó érintett volt, ezek az újítások a közvetlenül a gólyatáborok szabályozásához és a szervezéséhez köthetőek:

- A gólyatábor szervezők számára tartott *érzékenyítő tréning* megvalósítását az Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Intézet koordinálta, az Életvezetési Tanácsadó a feldolgozásában és a *tapasztalatok összegzésében* működött közre.
- A *gólyatáborokban előírt pszichológusi jelenlét* és a tanácsadás elérhetősége az Életvezetési Tanácsadó révén volt biztosított.

Jelen anyagban a két utóbbi alprojekt tapasztalatait összegzem.

1 ÉRZÉKENYÍTŐ TRÉNINGEK TAPASZTALATAI

A tréningeket az EHÖK vezetőképzőben (2015. július 6-10.) a PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Intézet oktatói, valamint a Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület (NaNE) képviselői tartották. A tréningen részt vettek pszichológushallgatók, akik szakmai gyakorlatukat az Életvezetési Tanácsadóban végzik, és akik a gólyatáborokban a pszichológussal csapatot alkotva közreműködtek.

Az egész napos tréninget követően a tréningekkel és a szakmai gyakorlatokkal közösen értékeltük az eseményeket és javaslatokat fogalmaztunk meg.

A tréning fogadtatása az egyetemi hallgatói önkormányzat vezetői részéről pozitív, a résztvevők részéről vegyes volt, a főbb **tapasztalatokat** foglalom össze:

- Részben *ellenállás* övezte a képzést (viselkedéses jegyek is, pl. a keretek nem tartása).
- Gyakoriak voltak a *hárítások* („Nálunk nem így van, nincs ilyen” stb.).
- *Eszköztelenség, félelem az újtól* („Ha nincs szex és alkohol a játékokban, akkor mi legyen, ami nem unalmas?”)
- A tréningen a *kooperáció* elősegítése is cél volt a versengéssel, versenyztetéssel szemben, ezzel kapcsolatban is kétségek („Mi a baj a versengéssel?”)
- Aggasztó, hogy kevésbé tudatosan kezelik a *csoportnyomás* kérdését, vagyis azt, hogy csoportos helyzetben nehéz egyénként, egyéni értékek és igények alapján, a csoport aktuális normának ellentmondóan viselkedni, és hogy az adott helyzetben ők (a gólyatábor szervezők) adják a mintát a viselkedésükkel és a feladatok, programok jellegével. Ennek kapcsán gyakori érv volt részükről a szabad akarat („csak az vesz benne részt, aki akar, mindenki szabadon dönthet”), ami figyelmen kívül hagyja a szociálpszichológiai axiómákat.
- *Fontos és biztató tapasztalat* volt, hogy a hangadó ellenállóbb résztvevők távozását követően az addig visszahúzódnóbb, kevésbé megnyilvánuló csoporttagok is jobban részt vettek és nyitottak voltak az üzenetre.

Javaslatok a tréning alapján:

1. Folyamatelv és rendszerszemlélet:

Mivel itt a szemlélet megváltoztatását tűzte ki célként az egyetem vezetése, figyelembe kell venni, hogy az folyamat jellegű: az attitűdváltozáshoz, az értékek és normák formálásához idő és rendszerszintű megközelítés szükséges. Az együttműködés és fejlesztés legyen egy folyamat, melynek rövid- és hosszú távú céljait a szakember a részönkormányzatokkal közösen jelöli ki. Az erőszakkal szembeni fellépéssel, valamint az áldozatsegítéssel kapcsolatos tudatosság fenntartását támogató programok szervezése szükséges.

2. Személyes kapcsolat az egyes HÖK-ök és szakemberek között

A részönkormányzatok a fejlesztő munka során az érzékenyítést és fejlesztést végző szakemberrel együttműködnek, aki végigkíséri a folyamatot: a kapcsolat maga is segíti a koncepció elveinek elfogadását. A részönkormányzatokban a kritikus tömeget kell megnyerni, váljon az új szemlélet a normává a csoportban.

3. Felülről jövő nyomás és kötelezettség helyett támogatás

Fontos, hogy a hallgatói önkormányzatok felismerjék: a program egy lehetőség szervezetfejlesztésre és a megújulásra, amiben az ő igényeik és céljaik figyelembevételével zajlik a munka. A működés átalakításához eszközöket, tudást és tapasztalatot is tudnak nyújtani a szakemberek. A tudatosság elősegítése támogatja a professzionális munkát a hallgatói önkormányzatban, a misszió, vízió és filozófia megfogalmazásához elengedhetetlen az értékek tisztázása, ami a koncepcióval összhangba hozható.

2 GÓLYATÁBORI TAPASZTALATOK

Az ELTE vezetése a korábbi évek negatív tapasztalatainak tükrében, a hallgatói önkormányzatokkal közösen gondolta át a gólyatáborok lebonyolításának menetét. Az új szabályozás keretében az PPK Életvezetési Tanácsadó koordinálásával az ELTE gólyatáborokban pszichológusok is segítettek a táborokban a résztvevőket. Összesen 9 gólyatáborban, 7 pszichológus és 9 szakmai gyakorlatos pszichológus hallgató vett részt (lásd 1. melléklet).

A gólyatábori pszichológusi részvétel pilot jelleggel zajlott, mivel korábbi tapasztalat erről nem állt rendelkezésre. Hosszas szakmai készülés és egyeztetés előzte meg a pszichológusok részéről, amit az ÉT fogott össze szakmailag, és egy közös szakmai keret kialakítását sikerült megalkotnunk.

A táborokat követően a pszichológusokkal csoportos megbeszéléseket tartottunk, hogy rálássunk a rendszerszintű problémákra és az egyedi nehézségekre egyaránt, továbbá részletes írásos beszámolót is készített minden szakember.

Tapasztalatok:

- A fogadtatás vegyes, túlnyomó részt együttműködőek a szervezők, vagy semlegesek. A főszervezővel, szervezőkkel való viszony többségben jól működött. A friss emberekkel, új szemlélettel, vagy kisebb hagyománnyal, kisebb létszámmal bíró gólyatáborokban jellemzően jó volt a viszony, a hierarchizált és centralizált szervezői struktúrában, nagy létszámú táborokban a pszichológusokat kevésbé jól fogadták.
- Ahol nem volt zökkenőmentes a viszony, ott a pszichológusokra úgy tekintettek, mint felügyelőkre az egyetem részéről.
- Volt, ahol hatalmi kontextusba próbálták helyezni az együttműködést, és a pszichológust a HÖK által megbízott alárendeltként, a főszervező alkalmazottjaként kezelni.
- Problémás volt az, hogy az egyik táborban az új alapelvekkel szembe menően egy személy volt a hallgatók részéről a főszervező és a közalkalmazott is. Ez érthetetlen, hiszen fontos újítás volt a két szerep elválasztása, ezek összeférhetetlenek.
- Nem adódott probléma abból, hogy a PPK-n a pszichológus szervező is volt egy személyben, de ez a gyakorlat is kerülendő a szerepkonfliktus miatt.
- Nagy különbségek voltak a helyszínnel kapcsolatban: mennyire van társas tér, és mennyire félreeső a pszichológusi szoba.
- A régi gólyák gyakran feltűntek a táborokban, főleg a nagy hagyományokkal rendelkezőkben. Az ő helyük és szerepük a gólyatáborokban nem tisztázott, mindenesetre ahol hagyományosan feltűntek olyanok, akik nem gólyák és nem szervezők, gyakran már nem is hallgatói az egyetemnek, ott a szabályokat is nehezebb volt betartani és betartatni.
- Egyenlenségek voltak azzal kapcsolatban, hogy mennyire igényelték a pszichológus segítségét, és mennyire volt túltervezett a 1+2 fő segítők.
- A pszichológusok leginkább alacsonyküszöbű ellátást nyújtottak pszichoedukatív mentálhigiénés fókusszal, pszichológiai tanácsadás és krízisintervenció is előfordult. A tanácsadói keretek a gólyatáborban kevésbé működnek (idő, határok, stb.)

Javaslatok:

- A pszichológus maradjon egy független és külsős szakember, aki így szakmailag függetlenül és részrehajlás nélkül tud működni (tehát ne ő segítsen az erőszak-megelőzési koncepcióban, és ne legyen része a HÖK-kel kapcsolatos szervezetfejlesztésnek). Emiatt kívánatos, hogy a megbízója az egyetem/kar legyen, és ne a szervezői szerepben lévő HÖK.
- Minimumkritériumként fontos lefektetni, hogy a pszichológusok szállása és a tanácsadói helyiség a helyszínen legyen és elkülönült helyiségben.
- Fontos annak kommunikációja a szervezők részéről a gólyák felé, hogy a pszichológus a szervezőktől független szakember, és titoktartás köti őt.
- Szintén alapvető igény, hogy a tábor elején legyen lehetősége a pszichológus teamnek bemutatkozni a teljes tábor előtt, a szolgáltatásról beszélni és az elérhetőségét elmondani.
- Mindenképpen fontos a szerepek elválasztása: a HÖK főszervező és a közalkalmazott ne lehessen egy és ugyanazon személy (a geo-bionál ez is probléma volt).
- Jó gyakorlat volt az, ahol a gólyák egy laminált badge-et kaptak tábor elején, a két főszervező s a pszichológus telefonszámával, amit állandóan maguknál hordtak.
- A pszichológus telefonszámát minél több központi helyen kiírni, pl. pszichológus szoba ajtaja, közösségi tér, stb. így nem csak személyesen kereshető meg, hanem időpontot is lehet vele egyeztetni.
- Protokoll kidolgozása javasolt a pszichológusok számára.
- Arányosítani a pszichológusi jelenlétet a gólyatábori létszámhoz, így a tanári, a fizika, a geo-bio, PPK és TÁTK-ra elég 1 fő pszichológus és egy szakmai gyakorlatos pszichológushallgató, míg a BTK-n 1 pszichológus és 2 hallgató részvétele javasolt. Szerencsés, ha ugyanaz a személy (szakember vagy hallgató) van végig a tábor időtartama alatt.
- A szervezők és a pszichológus a tábor előtt időben vegyék fel a kapcsolatot, és egyeztessenek a programról, illetve a keretekről (szállás hány főnek, körülmények stb).
- A gólyatáborszervezők pszichológiai, személyiségbeli alkalmasságát érdemes előzetesen vizsgálni.
- Két táborral, a geo-bio és a fizika gólyatáborral kapcsolatban javasolunk felülvizsgálatot az egyetem részéről a jövőre vonatkozóan tervezés, szervezés tekintetében.
- Összességében a pszichológus részvétele mindenképpen hasznos volt, a gyakorlat folytatása kívánatos, a gólyáknak nagy segítség, hogy egy független szakemberhez fordulhatnak, aki az ő érdekeit tartja szem előtt, és aki kompetens módon tudja őt támogatni teljes titoktartás mellett. Többen keresték meg az Életvezetési Tanácsadót a gólyatábori jelenlét és ajánlás alapján.

3 KITEKINTÉS

Az ELTE erőszak-megelőzési és áldozatsegítési koncepciója három alapvető, hosszú távú célkitűzést fogalmaz meg:

- (1) Az emberi méltóság sérelmének, az erőszak minden formájának megelőzése,
- (2) Hatékony segítség nyújtása az áldozatok számára,
- (3) Kellő érzékenység és tudatosság kialakítása és fenntartása az egyetemi polgárok körében.

További cél, hogy az egész intézmény működéséhez normatív alapként szolgáljon az egyetemi etikai kódex, mint normarendszer (összekapcsolva az emberi jogokkal).

Az egyetemen elinduló törekvés, hogy az erőszak minden formáját határozottan elutasító, a nemek egyenlőségét valló, befogadó és toleráns társas közeget teremtsen, üdvözlendő. Mint minden új szemlélet, ennek a szervezeti kultúrába való beépülése is folyamat jellegű, aminek az első lépéseinél tartunk.

Írányban vagyunk, fontosnak tartottam az eddig történetekre visszatekinteni, és javító szándékú javaslatokat megfogalmazni. A toleráns egyetemi környezet és az értékalapú közösségformálás minden egyetemi polgár érdeke.

2015. november 22.

1. melléklet

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT A GÓLYATÁBOROK FŐ ADATAIVAL

Gólyatábor	Pszichológus	Helyszín	Időpont	HÖK főszervező	Közalkalmazotti főszervező
ELTE BTK	Vida Katalin	Erzsébet Üdülőközpont és Tábor Zánka	augusztus 31.- szeptember 03.	Murai László	Sóter Dávid
ELTE IK	kari pszichológus Takács Rita	Pusztafalu	augusztus 22.- augusztus 27.	Zák András	Kiss Ádám
ELTE PPK	Balázs Regina	Bükkszék	augusztus 25-29.	Sztilkovics Zorka	Balázs Regina
ELTE TÁTK	Kámán Péter	Szolnok- Tiszaliget	augusztus 28.-31	Pintér Luyi	Nanosz Eleni Vaya
TTK Kémia	Dóka Ádám	Csillebérc	augusztus 18-22.	Török Mátyás, Kerényi Péter	Béni Kornél
TTK Geo-bio	Vida Katalin	Bódvarákó	augusztus 22-28	Szenes Áron	Szenes Áron
TTK BÖFI	Máriási Dóra	Telkibánya	augusztus 22-29.	Illés Albert	Béni Kornél
TTK gyógymatek	Szemán Dénes	Bodajk	augusztus 16-19.	Fáki Anna, Császár Kristóf, Zatykó Nóra, Kmetz Alexandra Eszter	Kuti Péter
Tanári napok	Máriási Dóra	Bodajk	szeptember 4-6.	Lukács Márton	Dukán András Ferenc